

Kuinka eurooppalaisia kaupunkeja johdetaan?

Tarkastelussa Tallinna, Wien, Amsterdam ja Stuttgart

Katri Backman

Helsingin kaupunki
Tietokeskus

	Tallinna	Wien	Amsterdam	Stuttgart
Pormestari	on	on	on	on
Kuka valitsee	valtuusto	valtuusto	kuningas valtuuston esityksestä	kaupunkilaiset suoralla vaalilla
Toimikausi	valtuustokausi (4v.)	valtuustokausi (5v.)	6 v.	8 v.
Suhde hallitukseen	muodostaja yhdessä apulais-pormestareiden kanssa	puheenjohtaja	puheenjohtaja, äänioikeus	-
Suhde valtuustoon	ei erityistä suhdetta	kutsuu kokoon, voi toimia pj:nä	puheenjohtaja, ei äänioikeutta	puheenjohtaja, äänioikeus
Suhde lautakuntiin	ei erityistä suhdetta	jäsenyys kaikissa, koulultk. pj	ei erityistä suhdetta	ei erityistä suhdetta
Suhde virkakoneistoon ja valmisteluun	virkamiesten esimies	johtaa valmistelua, virkamiesten esimies	oman toimialansa esimies, poliisi-voimien päällikkö	oman toimialansa esimies
Rooli	operatiivinen johtaja	operatiivinen johtaja, Wienin osavaltion päämies	operatiivinen johtaja	operatiivinen johtaja
Apulaispormestarit	6, hallinnonalojen johdossa	2	6 (raatimieskollegio)	7, hallinnonalojen johdossa
Lautakuntia	10		7	6
Ketkä ovat päätoimisia?	pormestari, apulais-pormestarit (6) valtuuston pj ja vpj	valtuutetut (100) pormestari, apulais-pormestarit ja kh jäsenet (max 16) kaupunginosien johtajat (23)	pormestari, raatimiehet (max 8) kaupunginosa-hallitusten jäsenet (yht. 21)	pormestari, apulais-pormestarit (7) ulompien kaupunginosien johtajat (19)
Kaupunginosataso	on	on	on	on
Kuka valitsee kaupunginosaedustajat?	kv nimittää kaupunginosa-vanhimman pormestarin esityksestä, ko. valtuustot valitsee kv.	kaupunkilaiset vaaleilla	kaupunkilaiset vaaleilla	kaupungin-valtuusto esittää jäsenet, yli-pormestari nimittää
Kaupunginosien tehtävät	antaa suosituksia kaupunginvaltuustolle, hyväksyvät aluettaan koskevat suunnitelmat ja budjetin	päiväkodit, koulut, suunnittelu, julkiset tilat, välittää tietoa asukkaille, kannanottoja omaa aluetta koskevista päätöksistä	suunnittelu, julkisten tilojen ylläpito, omien liikunta-, virkistys-, taide- ja sosiaalisuunnitelmien teko	antaa neuvoja ja suosituksia omaa aluetta koskevista päätöksistä, koulut, puistot ja kirjastot
Metropolihallinto	ei	ei	Stadsregion Amsterdam	Region Stuttgart

Tallinna

Tallinnan kaupunginvaltuusto (*linnavolikogu*) valitaan vaaleilla joka neljäs vuosi, ja siinä on 79 kaupunginvaltuutettua¹. Kaupunginhallitus (*linnavalitsus*) toimeenpanee kaupunginvaltuuston päätökset, ja se koostuu pormestarista (*linnapea*) ja kuudesta apulaispormestarista (*abilinnapea*). Kaupunginvaltuusto valitsee pormestarin ja apulaispormestarit, ja voi tarvittaessa myös erottaa nämä. Kaupunginhallitus johtaa virkamieshallintoa, ja kukin apulaispormestari on jonkin hallinnonalan (*ametid*) johtaja. Apulaispormestarit tekevät pormestarille ehdotuksia omaan hallinnonalaansa liittyen, ja nimittävät niiden johtavat virkamiehet².

Pormestari, apulaispormestarit, valtuuston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat ammattipoliitikkoja, jotka saavat työstään palkkaa. Nykyinen pormestari Edgar Savisaar on hoitanut tehtävänsä vuosina 2001-2004 ja vuodesta 2007 lähtien³.

Valtuuston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat sekä lautakuntien ja kaupunginosien puheenjohtajat muodostavat valtuuston neuvoa-antavan puhemiehistön (*eestseisus*), jonka työhön myös pormestari osallistuu. Puhemiehistö päättää, tulevatko lautakuntien esittelemät asiat käsiteltäviksi valtuustoon vai tuleeko ne palauttaa lautakuntaan uudelleenharkintaa varten, ja antaa lausunnon valtuuston päätettäviksi tulevista asioista⁴.

Pysyviä lautakuntia (*komisjoni*) on kymmenen: opetus- ja kulttuurilautakunta, ympäristölautakunta, lain ja järjestyksen lautakunta, kaupungin hallintolautakunta, kaupungin omaisuuslautakunta, talouslautakunta, tarkastuslautakunta, sosiaali- ja terveydenhuoltolautakunta, kuluttajansuojalautakunta sekä lakilautakunta. Lautakunnat antavat lausuntoja omaan vastuualueeseensa kuuluvista asioista ja tekevät ehdotuksia kaupungin säännöstöön.⁵

Kaupunginosahallinto

Tallinnan kahdeksan kaupunginosaa ovat hallinnollisia yksilöitä. Niiden johtaja on pormestari. Kaupunginosien virkamieshallinnot (*linnaosa valitsus*) vastaavat alueellaan niistä palveluista, jotka Tallinnan lainsäädäntö niille määrää⁶. Kunkin kaupunginosan johdossa on kaupunginosanvanhin, jonka nimittää kaupunginvaltuusto pormestarin esityksestä. Kaupunginosilla on valtuustot (*linnaosa halduskogu*), jotka toimivat yhteistyössä kaupunginosien virkamieshallinnon kanssa. Kaupunginosavaltuustojen kokoonpanon vahvistaa vaalituloksen perusteella kaupunginvaltuusto. Kussakin kaupunginosavaltuustossa istuvat kaupunginosan kaupunginvaltuutetut ja näiden varavaltuutetut. Jokainen kaupunginosavaltuusto valitsee

---

¹ <http://www.tallinn.ee/eng/Tallinn-City-Council>

² <http://www.tallinn.ee/est/Linnaavalitsuse-liikmete-asendamine>

³ <http://www.tallinn.ee/eng/Edgar-Savisaar>

⁴ <http://www.tallinn.ee/eng/g3332s23924>

⁵ <http://www.tallinn.ee/eng/The-Commissions-of-Tallinn-City-Council>

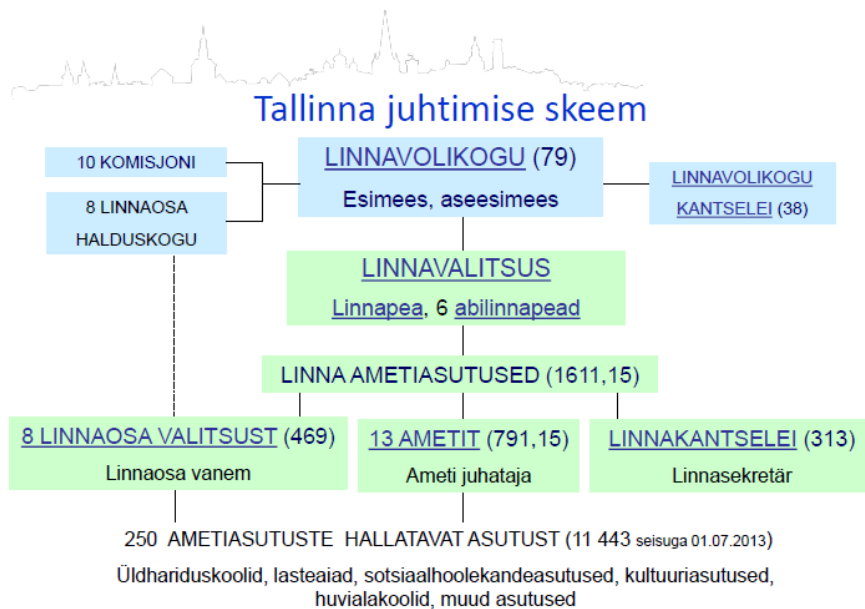
⁶ <http://www.tallinn.ee/eng/districts>

jäsenistään puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, muodostaa tarkastuslautakunnan ja muita mahdollisia pysyviä ja väliaikaisia lautakuntia sekä vahvistaa näiden jäsenet⁷.

Kaupunginosavaltuustot keskustelevat säännöstehtäviensä, joista kaupunginosa- ja valtuustot on antanut lausunnon. Kaupunginosavaltuuston päätökset ovat suosituksia kaupunginosa- ja valtuustolle, kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle, eikä niillä ole lainvoimaa. Kaupunginosavaltuustot mm. hyväksyvät kaupunginosien budjettiluonnokset ennen kuin ne menevät kaupunginvaltuustoon sekä antavat hyväksynnän alueellisille suunnitelmille (kaavoille) ja päiväkotien ja koulujen kehittämissuunnitelmille⁸.

Kuva 1. Tallinnan kaupunginosajako (<http://www.tallinn.ee/eng/districts>)

Kuva 2. Tallinnan organisaatiokaavio (<http://www.tallinn.ee/est/g7127s50300>)

⁷ <http://www.tallinn.ee/est/Linnaosade-halduskogud>

⁸ <http://www.tallinn.ee/eng/g1877s19487>

Wien

Kunnanvaltuusto (*Gemeinderat*)

Wien on hallinnollisesti samalla sekä kunta että yksi Itävallan liittovaltion osavaltioista. Wienillä on siis sekä osavaltion hallinto (*Landesregierung*) että kunnallinen hallinto. Wienissä ylin kunnallinen päätäntävalta on viiden vuoden välein vaaleilla valittavalla 100-jäsenisellä kunnanvaltuustolla, joka toimii samalla Wienin osavaltion parlamenttina¹. Koska kunnanvaltuutetut (*Mitglied des Gemeinderats*) ovat myös Wienin osavaltion edustajia, he saavat työstään palkkaa eli ovat kokopäivätoimisia poliitikkoja². Kunnanvaltuuston puheenjohtaja valitaan valtuutettujen keskuudesta. Kuntavaalien yhteydessä valitaan myös kaupunginosien valtuustot³.

Pormestari (*Bürgermeister/in*)

Itävallassa kuntalaisilla olisi lain mukaan mahdollisuus valita pormestari myös suoralla kansanvaalilla, mutta Wienissä tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, sillä Wienin pormestari on samalla osavaltion päämies (*Landeshauptmann*). Kunnanvaltuusto valitsee pormestarin ja varapormestarit valtuustokaudeksi (5 v.). Pormestarin ei ole pakko olla valtuuston jäsen, mutta hänen on oltava vaalikelpoinen. Valtuusto voi myös erottaa pormestarin, mikäli hän ei enää nauti valtuuston luottamusta. Pormestari on päätoiminen poliitikko ja saa työstään palkkaa⁴.

Pormestarilla on Wienissä hyvin vahva asema. Toimikausien lukumäärää ei ole rajoitettu laissa, ja nykyinen pormestari Michael Häupl on ollut toimessaan vuodesta 1994 lähtien⁵. Pormestari on vastuussa kunnanvaltuustolle kaikissa kunnan omaan tehtäväkenttään liittyvissä asioissa. Hän on Wienin kaupungin virkamieshallinnon (*Magistrat*) johtaja ja täten kaikkien hallintovastuullisten kaupunginneuvosten, kaupunginosien puheenjohtajien ja kaupungin virkamiesten esimies⁶. Pormestari kutsuu kokoon sekä kunnanvaltuuston että kaupunginsenaatin kokoukset. Hänellä on jäsenyys kaikissa valtuuston alaisissa lautakunnissa ja komiteoissa.

Pormestari toimii lisäksi koululautakunnan puheenjohtajana, ja on myös koko Wienin osavaltion päämies. Tässä tehtävässä hänellä on apunaan kaupungin hallintokoneisto. Pormestari on vastuussa liittovaltion kunnille antamien tehtävien toteutumisesta, ja hänellä on hätätilanteessa valta tehdä päätöksiä kaupunginvaltuuston puolesta, mikäli ei ole aikaa odottaa valtuuston kokoontumista. Pormestarilla on myös oikeus ottaa hoitaakseen tehtäviä, joita ei laissa ole erikseen määrätty kenellekään, ja oikeus perua

---

¹ <http://www.wien.gv.at/english/administration/organisation/authority/municipality>

² <http://www.be24.at/blog/entry/638030/politiker-gehaelter-in-oesterreich/fullstory>

³ <https://www.wien.gv.at/recht/landesrecht-wien/rechtsvorschriften/html/v1000000.htm>

⁴ <http://www.be24.at/blog/entry/638030/politiker-gehaelter-in-oesterreich/fullstory>

⁵ <https://www.wien.gv.at/kultur/archiv/politik/bgmliste.html>

⁶ <http://www.wien.gv.at/advuew/internet/AdvPrSrv.asp?Layout=polstelle&HLayout=&Type=K&STELLECD=199502091113344>

valtuuston tai senaatin päätöksiä, mikäli päätös haittaisi kuntaa vakavalla tavalla, sen toteuttaminen olisi laitonta, tai päätöksen tehnyt elin on ylittänyt valtuutensa⁷.

Kaupunginsenaatti

Toimeenpanovalta on kunnanvaltuuston valitsemalla kaupunginsenaatilla (*Stadtsenat*), joka vastaa lähinnä suomalaista kaupunginhallitusta. Kaupunginsenaattiin kuuluvat pormestari (*Bürgermeister/in*), joka toimii samalla senaatin puheenjohtajana, ja kaupunginneuvokset (*Stadtrat/rätin*), jotka valitaan kunnanvaltuustossa. Näistä kaksi toimii varapormestareina. Kunkin puolueen kaupunginneuvoksien määrä riippuu puolueen edustajapaikoista valtuustossa. Kullakin valtuuston puolueella on siten ainakin yksi edustaja kaupunginsenaatissa, jonka koko vaihtelee valtuustokausittain pormestari mukaan lukien 10 ja 16 jäsenen välillä. Nykyisessä senaatissa on kaksitoista kaupunginneuvosta⁸. Kaupunginneuvokset ovat kokopäivätoimisia poliitikkoja ja saavat työstään palkkaa⁹.

Kaupunginsenaatti esittelee kunnanvaltuuston päätettäväksi tulevat asiat, ja sillä on myös rajattu valta tehdä itsenäisiä päätöksiä. Se määrittelee esimerkiksi kaupungin budjettiarvion. Kaupunginsenaatti myös esittää hallintovastuullisten kaupunginneuvosten nimitykset ja nimittää kaupungin virkamieshallinnon päämiehen (*Magistratdirektor/in*)¹⁰.

Osalla kaupunginneuvoksista on myös hallinnollista valtaa (*amtsführende Stadtrat/rätin*, kirj. "virastoa johtava kaupunginneuvos"), ja he toimivat oman hallinnonalansa/virastonsa (*Geschäftsgruppe*) johtajina. Nykyisistä kahdestatoista neuvoksesta kahdeksan on hallintovastuullisia. He ovat täten samalla osa kaupungin poliittista johtoa (senaatin jäsenyys) ja virkamiesjohtoa¹¹.

Hallintoviranomaiset ja virastot

Wienin kaupungin maistraatti (*Magistrat*) on samalla sekä Wienin kaupungin kanslia, kaupunginosahallintojen keskushallinto että Wienin osavaltion virasto. Siihen kuuluvat pormestari, hallintovastuulliset kaupunginneuvokset, johtava virkamies ja vaadittava määrä henkilökuntaa. Kaupunginosien valtuustot eivät ole osa kaupungin hallintoa. Johtava virkamies on, samoin kuin pormestari, koko kaupungin virkamieshallinnon johtaja. Hän on virka-asteikolla kaikkien hallinnon työntekijöiden yläpuolella pl. hallintovastuulliset kaupunginneuvokset ja kaupunginosien puheenjohtajat. Hän voi edustaa pormestaria kaupungin hallinnon johtajana¹².

---

⁷ <http://www.wien.gv.at/english/administration/organisation/authority/municipality/mayor.html>

⁸ <http://www.wien.gv.at/english/administration/organisation/authority/municipality/city-senate.html>

⁹ <http://www.be24.at/blog/entry/638030/politiker-gehaelter-in-oesterreich/fullstory>

¹⁰ <http://www.wien.gv.at/english/administration/organisation/authority/municipality/city-senate.html>

¹¹ <http://www.wien.gv.at/english/administration/organisation/authority/municipality/city-councillors.html>

¹² <http://www.wien.gv.at/english/administration/organisation/authority/municipality/city-administration/>

Kaupunginmaistraatti on vastuussa kaikista kunnan virastoista, sillä on nk. virastohallintamonopoli (*Geschäftsbesorgungsmonopol*). Se hoitaa kaikkia tehtäviä, joita ei ole erikseen osoitettu jollekin muulle elimelle. Se esimerkiksi hallinnoi kaupungin omaisuutta ja kiinteistöjä, hoitaa virkamiesten työsuhteita ja valmistelee kaupungin budjetin ja tilinpäätöksen. Se myös on pormestarin ohjauksessa vastuussa paikallisista poliisivoimista (liittovaltion hallinnon kunnille delegoima tehtävä). Kaupunginmaistraatti on kaupungintuomioistuinta ja kaupunginosien virastoja (*Bezirksamt*) lukuun ottamatta jaettu hallintoryhmiin, jotka puolestaan on jaettu virastoihin ja liikelaitoksiin. Jokaista virastoa varten on olemassa vastaava kunnanvaltuuston lautakunta¹³.

Jokaista hallintoryhmää johtaa hallintovastuullinen kaupunginneuvos. Virastoja johtavat virkamiehet. Virastonjohtajilla on oikeus järjestää viraston rakenne sen tehtäviä vastaavaksi, kuitenkin niin, että virkojen määrästä päättää kaupunginmaistraatin johto. Kunnanvaltuusto päättää kerran vuodessa, missä määrin virastot voivat käyttää rahaa itsenäisesti ja milloin menoille on oltava valtuuston hyväksyntä¹⁴.

Kaupunginosien tason hallinto

Wien on jaettu 23 kaupunginosaan (*Bezirk*), joista jokaisella on kaupunginosan asukkaiden vaaleilla valitsema kaupunginosavaltuusto (*Bezirksvertretung*), joissa on kaupunginosan koosta riippuen 40–60 edustajaa (*Bezirksrat/rätin*). Vaalit pidetään kunnallisvaalien yhteydessä. Valtuusto on vastuussa kaikista kaupunginosan tehtävistä, ja se hyväksyy kaupunginosan budjetin ja tilinpäätöksen. Kaupunginosan johdossa on kaupunginosan puheenjohtaja (*Bezirksvorsteher/in*), jonka valitsee kaupunginosavaltuusto. Puheenjohtaja edustaa kaupunginosaa kunnanvaltuuston kokouksissa, joissa hänellä on neuvoa-antava äänioikeus¹⁵, ja tukee pormestaria tämän tehtävissä¹⁶. Hän on kokopäivätoiminen poliitikko ja saa työstään palkkaa¹⁷.

Kaupunginosavirastot (*Bezirksamt*) ovat osa kaupungin hallintoa, mutta eivät kuulu minkään hallintoryhmän alaisuuteen eivätkä täten ole kenenkään hallintovastuullisen kaupunginneuvoksen alaisia yksiköitä. Virastojen johdossa ovat virkamiehet, joilla on alaisia siinä määrin kuin kullekin kaupunginosalle on tarpeellista. Kaupunginosavirastot järjestävät vaalit ja vievät eteenpäin kansalaisaloitteita ja hoitavat kansalaiskyselyjen ja kansanäänestysten järjestämisestä alueellaan. Kansalaiskyselyissä on kysytty kaikilta Wieniläisiltä kantaa mm. ruuhkamaksuihin, yömetroon, Olympialaisten hakuun, sähkö- ja vesilaitosten yksityistämiseen etc. Ne ovat neuvoa-antavia, eikä niillä ole juridista sitovuutta¹⁸.

---

¹³ <http://www.wien.gv.at/english/administration/organisation/authority/municipality/city-administration/structure.html>

¹⁴ <http://www.wien.gv.at/english/administration/organisation/authority/municipality/city-administration/departments.html>

¹⁵ <http://www.wien.gv.at/recht/landesrecht-wien/rechtsvorschriften/html/v0010200.htm>

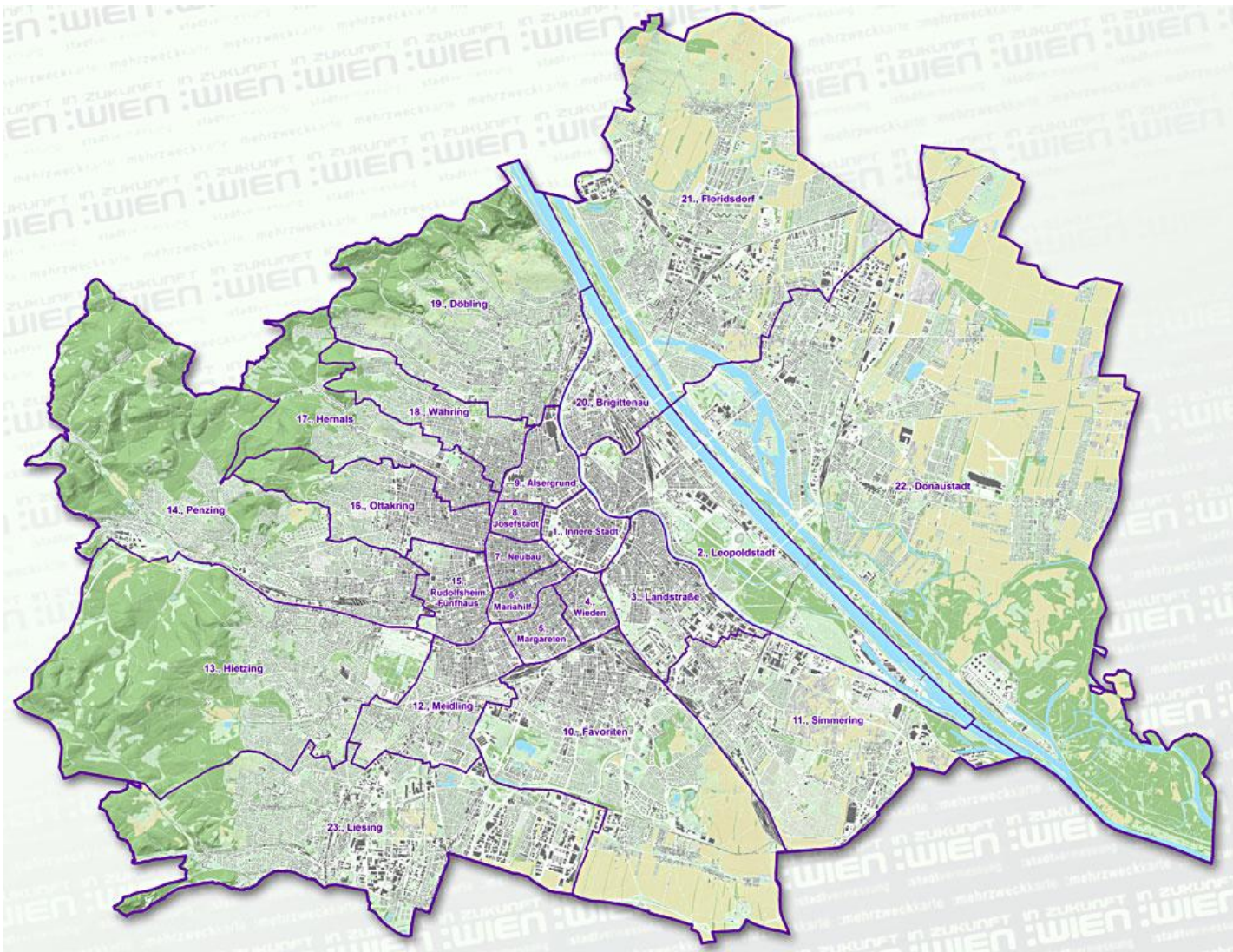
¹⁶ <http://www.wien.gv.at/bezirke/dezentralisierung/organe/>

¹⁷ <http://derstandard.at/2243343>

¹⁸ http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_wahlen/volksbefragung/start.aspx

Kaupunginosavaltuustojen tehtävänä on välittää asukkaille tietoa omaa aluettaan koskevista aikeista ja suunnitelmista sekä toimia asukkaiden näkemysten ja toiveiden välittäjänä aluetta koskevissa projekteissa. Kaupunginosat voivat ottaa osaa päätöksentekoon antamalla kannanottoja (joko kaupunginosan puheenjohtaja/kaupunginosan valtuusto tekee), jotka keskushallinto on velvollinen ottamaan huomioon ennen päätöksentekoa. Joissakin pormestarin määrittelemissä tilanteissa on pakollista kuulla kaupunginosan puheenjohtajaa/valtuustoa ennen päätöksentekoa. Kaupunginosat ovat myös oikeutettuja saamaan tietoa niiden aluetta koskevista projekteista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kaupunginosat voivat myös ottaa itsenäisesti tehtäviä hoitaakseen, ja niiden tehtävistä päätetään yleisesti kaupungin säännöissä. Kaupunginosille on delegoitu esimerkiksi päiväkodit ja koulut sekä katujen ja puistojen kunnossapito¹⁹. Tätä varten kaupunginvaltuusto myöntää kaupunginosille budjetin²⁰.

Kuva 1. Wienin kaupunginosajako (<https://www.wien.gv.at/statistik/lebensraum/images/wienkarte.jpg>)

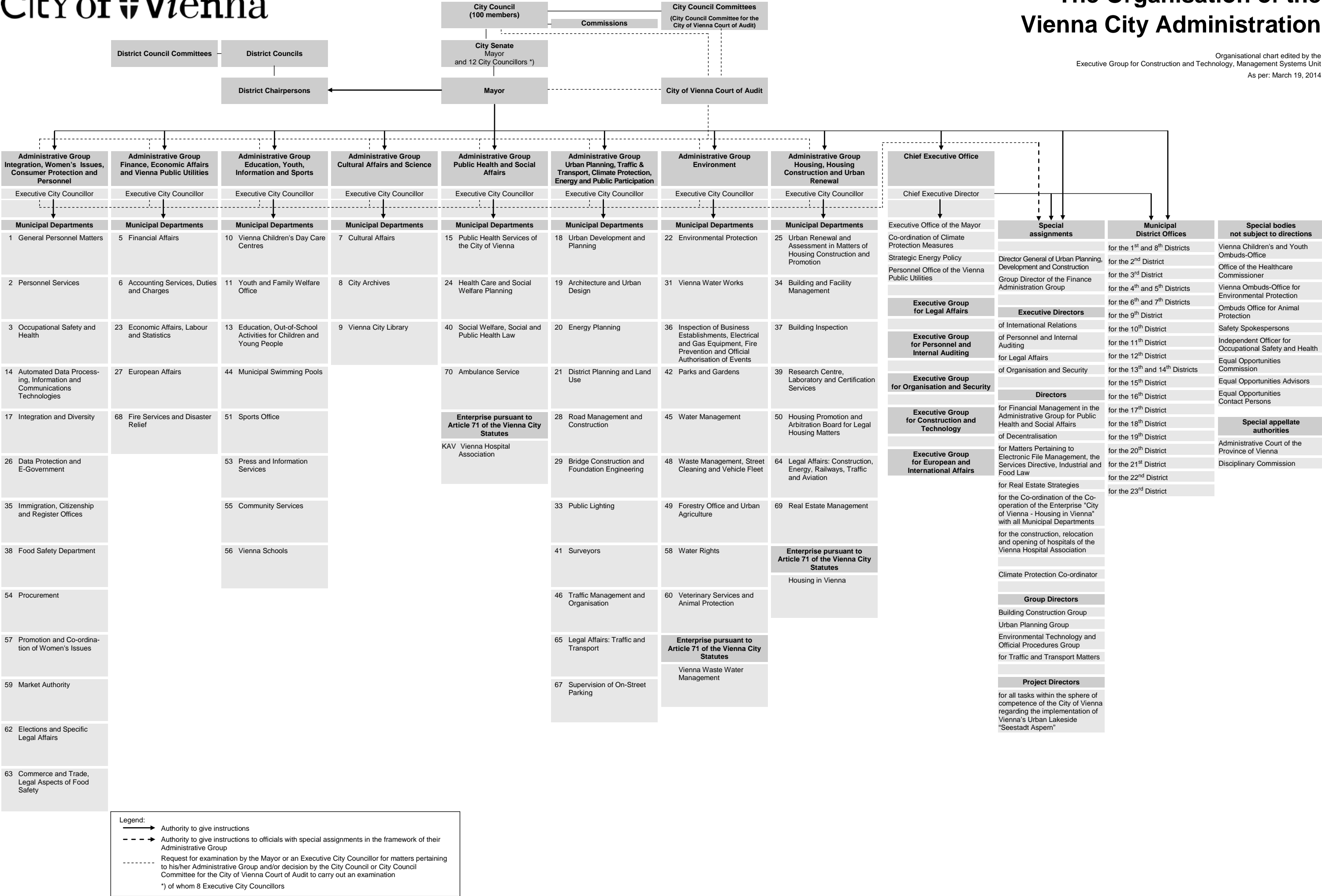
Liite 1. Wienin kaupungin organisaatiokaavio

(<http://www.wien.gv.at/english/politics/translation/pdf/organigramm-2014-englisch.pdf>)

¹⁹ <http://www.wien.gv.at/bezirke/donaustadt/politik/va2014.html>

²⁰ <http://www.wien.gv.at/bezirke/dezentralisierung/zustaendigkeiten.html>

Amsterdam

Kaupunginvaltuusto, raatimieskollegio ja lautakunnat

Kaupunginvaltuusto (*gemeenteraad*) on Amsterdamin korkein päättävä elin. Valtuustoon valitaan vaaleilla joka neljäs vuosi 45 edustajaa (*raadsleden*). Kaupunginvaltuusto valitsee keskuudestaan myös 6-8 raatimiestä (*wethouder*) raatimieskollegioon (*college*) valtuustokauden ajaksi. Raatimieskollegioon kuuluu pormestarin lisäksi tällä hetkellä seitsemän raatimiestä, joista kukin on vastuussa tietyistä hallinnonaloista. Raatimieskollegio nimittää kaupungin virkamiehet¹. Raatimiehet ovat valtuuston jäseniä vielä valinnan jälkeenkin ja voivat äänestää valtuuston kokouksissa. Raatimieskollegio esittelee ja toimeenpanee kaupunginvaltuuston päätökset. Valtuustolla on kuitenkin ylin päätöksentekovaalta, joten se voi myös hylätä raatimieskollegion esityksen. Valtuusto myös delegoi kollegiolle päätäntävaltaa niissä asioissa, jotka perustuvat olemassa oleviin menettelytapoihin, eivätkä siten vaadi valtuustokäsittelyä². Raatimiehet ovat päätoimisia poliitikkoja ja saavat työstään palkkaa³.

Kaupunginvaltuuston jäsenet muodostavat myös seitsemän lautakuntaa (*raadscommissie*), jotka valmistelevat useimmat valtuustossa käsiteltävät asiat. Lautakuntien johdossa on aina kustakin hallinnonalasta vastaava raatimies. Lautakuntien kokoukset ovat useimmiten yleisölle avoimia⁴.

Pormestari

Kuningas nimittää pormestarin (*burgermeester*) kaupunginvaltuuston esityksestä kuudeksi vuodeksi kerrallaan, mutta kausien määrää ei ole rajoitettu. Pormestari on puheenjohtaja sekä kaupunginvaltuustossa että raatimieskollegiossa, mutta ei ole valtuuston jäsen ja saa siten äänestää vain kollegiossa, jonka päätettäviksi tulevia asioita hän voi myös itsenäisesti esitellä. Pormestari on myös vastuussa kaupungin yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta, ja toimii Amsterdamin poliisivoimien päällikkönä. Hän on päätoiminen poliitikko ja saa työstään palkkaa⁵. Amsterdamin nykyinen pormestari Eberhard van der Laan valittiin tehtävään vuonna 2010⁶.

Kaupunginosalautakunnat (1980 lähtien)

Amsterdam on muista hollantilaisista kaupungeista poiketen (pl. Rotterdam) jaettu seitsemään hallinnolliseen yksikköön, joilla kullakin on oma budjetti ja hallinto (Kuva 1). Kaupunginosalautakuntien

---

¹ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/wethouders/taken-wethouders>

² <http://www.iamsterdam.com/en-GB/living/about-amsterdam/city-of-amsterdam/city-government/city-government>

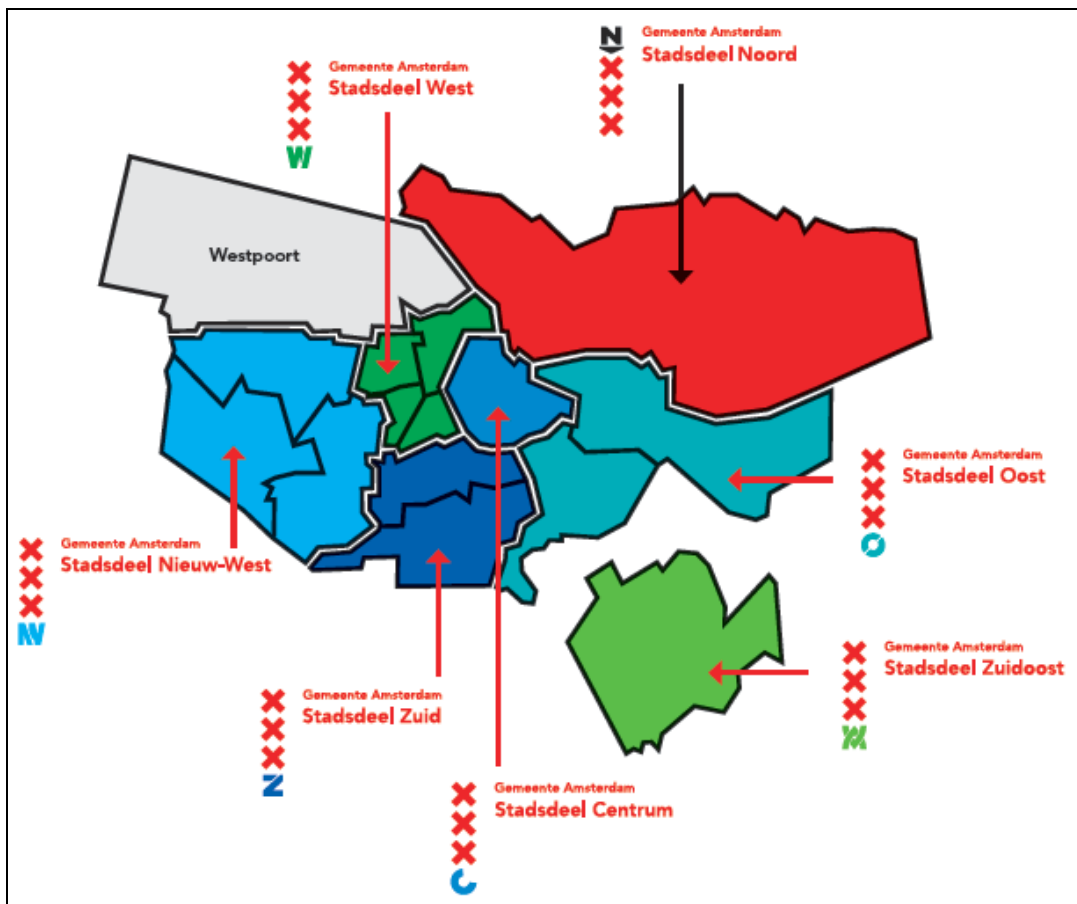
³ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/wethouders/salaris-vergoedingen-en-pensioen-wethouders>

⁴ *ibid.*

⁵ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/burgemeesters/salaris-vergoedingen-en-pensioen>

⁶ <http://www.iamsterdam.com/en-GB/living/about-amsterdam/city-of-amsterdam/city-government/mayor-of-amsterdam>

(*bestuurscomissie*, kirj. ohjauskomitea) jäsenet valitaan vaaleilla joka neljäs vuosi. Lautakunnan koko on kunkin alueen asukasmäärästä riippuen 13 (alle 100 000 asukkaan kaupunginosat) tai 15 (yli 100 000 asukkaan kaupunginosat) jäsentä. Kaupunginosalautakunnat valitsevat kaupunginosan hallituksen (*dagelijks bestuur*), jossa on kolme jäsentä, sekä heidän joukostaan kaupunginosan johtajan (*bestuurder*), jonka rooli kaupunginosan johdossa muistuttaa pormestaria. Kaupunginosan hallituksen jäsenet ovat kokopäivätoimisia poliitikkoja ja saavat palkkaa kaupungilta⁷.

Kuva 1. Amsterdamin kaupunginosajako (<http://www.iamsterdam.com/~media/PDF/kaart7stadsdelenmetlogos.pdf>)

Kaupunginosille on delegoitu huomattava määrä Hollannissa normaalisti kunnalle kuuluvista tehtävistä. Ne valvovat kaupunginvaltuuston päätösten toimeenpanoa alueillaan ja välittävät sille tietoa ja antavat neuvoja, eli toimivat alueidensa ”silminä ja korvina”. Kaupunginosien vastuulla on esimerkiksi kaavoituksen valmistelu, julkisten kaupunkitilojen hoito ja jätteen keräys. Kaupunginosat myös tekevät kehityssuunnitelmia ja määrittelevät itselleen liikunta-, virkistys-, taide- ja sosiaalipolitiikan. Kaupunginosilla on omat budjetit, joissa on osoitettu varoja näiden tukemiseen. Tarvittaessa kaupunginosat voivat pyytää kaupunginvaltuustolta lisää rahoitusta tai lupaa harjoittaa muusta kaupungista poikkeavaa politiikkaa

⁷ <http://www.iamsterdam.com/en-GB/living/about-amsterdam/city-of-amsterdam/city-government/city-government/district-councils>

alueellaan⁸. Kaupunginosalautakuntien tehtävänä on myös ylläpitää kaupunginosan asukkaiden ja toimijoiden välistä vuorovaikutusta, ohjata pormestarin ja raatimieskollegion päätösten toimeenpanoa ja vahvistaa asukasosallistumista⁹.

Kaupunginosien määrää on Amsterdamissa vähennetty asteittain. Vuonna 1990 kaupunginosia oli kaikkiaan 16, vuonna 2010 tehtiin viimeisin liitos, jonka myötä kaupunginosia on seitsemän. Vähäväkinen Westpoortin kaupunginosa kuuluu nykyään kaupungin keskushallinnon alaisuuteen¹⁰.

Kuva 2. Amsterdamin kaupunginosien tehtävät ja organisaatiokaavio (<http://www.amsterdam.nl/gemeente/bestuurlijk-stelsel/>)

Kuntalaki ja sitä myöden Amsterdamin paikallistason hallinto muuttuivat kevään 2014 vaalien yhteydessä. Nykyään kunnat eivät enää voi jakautua erillisiksi osiksi kuten aiemmin Amsterdam ja Rotterdam, mutta ne voivat yhä asettaa paikallisvaltuustoja. Keskushallinto määräsi organisaatiomuutoksen, koska kunnallishallintoa haluttiin tehostaa ja yksinkertaistaa. Sen katsottiin pirstaloituneen ja toiminnan fokus oli liaksi omassa organisatorisessa yksikössä. Erilaisia sääntöjä ja toimintaohjeita oli paljon, mutta käytännössä

⁸ <http://www.amsterdam.nl/gemeente/bestuurlijk-stelsel/>

⁹ <http://www.amsterdamcentraal.nl/archief/2014/03/16/deelraad-of-bestuurscommissie-het-verschil>

¹⁰ <http://www.iamsterdam.com/en-GB/living/about-amsterdam/city-of-amsterdam/city-government/city-government/district-councils>

niitä oli hankala valvoa¹¹. Koska uudistus koski vain Amsterdamia ja Rotterdamia, jäivät sen vaikutukset kuitenkin koko valtakunnan tasolla marginaalisiksi¹².

Uudistuksen oli tarkoitus alun perin poistaa kaupunginosataso kokonaan, mutta neuvottelujen jälkeen päädyttiin siihen, että kaupunginosalautakunnat korvasivat vanhat kaupunginosavaltuustot (*stadsdeelraad*). Tätä on pidetty eräänlaisena kompromissina, sillä useat poliitikot pitivät edelleen kaupunginosatasoa kaupunkilaisille tärkeänä vaikuttamiskanavana. Uudistuksen myötä kaupunginosavaltuutettujen ja hallintoviranomaisten määrä Amsterdamissa ja Rotterdamissa väheni¹³.

Aiemmin kaupunginosat olivat kutakuinkin itsenäisiä poliittisia elimiä, ominaisuus, joka niiltä on uudistuksen myötä karsittu. Entisen dualistisen hallintomallin (kaupunginosan hallinto ei osa valtuustoa) sijaan on siirrytty monistiseen malliin, jossa kaupunginosan hallitus on myös osa lautakuntaa ja osallistuu päätöksentekoon. Täten kaupunginosavaltuuston tehtävät hallituksen valvojana loppuvat. Myös kaupunginosien budjetit pienenevät uudistuksen myötä. Lautakunnilla on vähemmän vastuualueita ja ne toimivat nykyään valtuuston neuvoa-antavina eliminä. Ne toimeenpanevat edelleen valtuuston päätöksiä omilla alueillaan, ja voivat korostaa tiettyjä asioita budjeteissaan, esimerkiksi maahanmuuttajavaltaiset kaupunginosat voivat panostaa kielenopetukseen enemmän¹⁴. Sitä, miten uudistettu kaupunginosa-hallinto käytännössä toimii, voidaan arvioida vasta, kun uusien lautakuntien toiminta on kunnolla käynnistynyt.

Metropolialueen kuntien välinen yhteistyö

Amsterdamin kaupungissa on noin 800 000 asukasta. Amsterdam ja sen 16 lähikuntaa ovat lisäksi järjestäytyneet *Stadsregio Amsterdamiksi*. Tällä alueella asuu yhteensä 1,4 miljoonaa asukasta. Muut kunnat ovat huomattavasti pienempiä kuin Amsterdam, tyypillisesti muutamia kymmeniä tuhansia asukkaita. Poikkeuksen tekevät Haarlemmeer ja Zaanstad, joissa on yli 100 000 asukasta. Stadsregion korkein elin on *Regioraad*, jossa on 56 edustajaa. Kunkin kunnan edustajien määrä on suhteutettu asukaslukuun, Amsterdamista edustajia on 38 %. Kunnat voivat itse valita, keitä ne lähettävät edustamaan itseään, usein edustajat ovat kunnanvaltuutettuja. Stadsregio vastaa alueen joukkoliikenteestä ja rahoittaa alueellisia infrastruktuurihankkeita. Se myös laatii alueellisia suunnitelmia asuntorakentamista ja virkistysalueita varten. Stadsregion vastuulla ovat myös koko alueen nuorten neuvonta- ja mielenterveyspalvelut¹⁵.

---

¹¹ Plan Organisatieontwikkeling. Naar een sterker Amsterdam: met één gezicht naar buiten. Team organisatieontwikkeling – mei 2013

¹² <http://www.amsterdamcentraal.nl/archief/2014/03/16/deelraad-of-bestuurscommissie-het-verschil>

¹³ <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/raadsleden/commissies>

¹⁴ <http://www.amsterdamcentraal.nl/archief/2014/03/16/deelraad-of-bestuurscommissie-het-verschil>

¹⁵ <http://www.stadsregioamsterdam.nl/>

Stuttgart

Pormestari

Stuttgartin kaupungin johdossa on ylipormestari (*Oberbürgermeister/in*), ja seitsemän apulaispormestaria (*Bürgermeister/in*). Toimialojen ja niiden alaisten virastojen johtajuudet on jaettu ylipormestarin ja pormestareiden kesken. Ylipormestarin toimialaan kuuluvat talouskehitys sekä koordinaatio-osasto, jonka johdossa on osastopäällikkö (*Referent/in*) ja pormestarin kanslia, johon kuuluvat mm. viestintä ja ulkosuhteiden hoito. Ylipormestari valitaan kahdeksaksi vuodeksi kerrallaan suoralla kansanvaalilla. Nykyinen pormestari Fritz Kuhn valittiin tehtävään vuonna 2012¹. Stuttgartin ylipormestari ja apulaispormestarit ovat kokopäivätoimisia poliitikkoja, jotka saavat työstään palkkaa².

Kunnanvaltuusto

Stuttgartissa ylin päätösvalta on viiden vuoden välein valittavalla 60-henkisellä kunnanvaltuustolla (*Gemeinderat*). Baden-Württembergin osavaltiossa, johon Stuttgart kuuluu, järjestetään kuntavaalit samanaikaisesti Euroopan Parlamentin vaalien kanssa³, joten 25.5.2014 Stuttgartille valitaan uusi kunnanvaltuusto. Kunnallisvaaleissa saavat tällöin ensi kertaa äänestää myös 16 vuotta täyttäneet. Pormestari on kunnanvaltuuston jäsen ja toimii sen puheenjohtajana. Hän kutsuu koolle valtuuston kokoukset, vahvistaa esityslistan ja johtaa kokouksia. Pormestarilla on äänioikeus valtuuston kokouksissa⁴.

Valtuusto on jakautunut valiokuntiin (*Ausschuss*) ja lautakuntiin (*Beirat*). Jokainen valtuuston jäsen (*Stadtrat/rätin*) kuuluu vähintään yhteen lautakuntaan. Pysyviä valiokuntia ovat johtamisvaliokunta, sosiaali- ja terveystoimi, tekninen- ja ympäristövaliokunta, talous- ja asumisvaliokunta, sairaalavalioikunta ja nuorisovalioikunta. Neuvoa antavia valiokuntia ovat Stuttgart 21-valiokunta (liittyen erittäin paljon kiisteltyn uuteen päärautatieasemaan), kansainvälisyysvaliokunta ja liikuntavalioikunta. Lisäksi valiokunnat jakautuvat erilaisiin alavalioikuntiin (*Unterausschuss*)⁵.

Kaupunginosalautakunnat

Stuttgartissa toimii myös 23 kaupunginosalautakuntaa (*Bezirksbeirat*) (Kuva 1). Niiden tehtävänä on antaa neuvoja ja suosituksia kunnanvaltuustolle omaa aluettaan koskevista päätöksistä⁶. Varsinaista

---

¹ <http://stuttgart.de/oberbuergemeister>

² <http://www.stuttgarter-nachrichten.de/inhalt.wolfgang-schuster-ob-ueberrascht-mit-gehaltserhoehungen.003c3934-3017-4369-8106-a60ad8b0f28e.html>

³ <http://www.stuttgarter-nachrichten.de/inhalt.super-wahltag-in-stuttgart-alles-was-sie-am-25-mai-wissen-muessen.b4f1d46e-62a5-4381-927d-b55d8ef08f80.html>

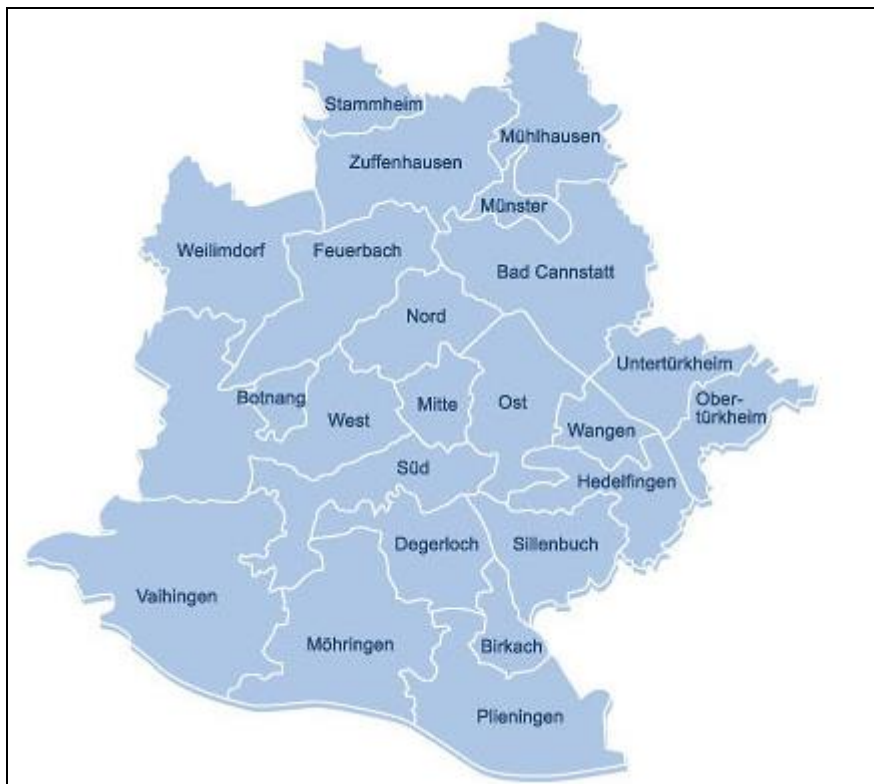
⁴ <http://stuttgart.de/item/show/275640>

⁵ <http://stuttgart.de/item/show/534470/1>

⁶ <http://stuttgart.de/item/show/275644>

päätöksentekovaltaa niillä ei kuitenkaan ole⁷. Kunkin lautakunnan koko määräytyy sen edustaman kaupunginosan asukasluvun mukaan. Kaupunginvaltuustossa edustettuina olevat puolueet esittävät ehdokkaita kaupunginosalautakuntaan, mutta lopullisen nimityksen tekee ylipormestari. Kaupunginosalautakunnan jäsenen on asuttava siinä kaupunginosassa, jota hän edustaa. Lautakunnan puheenjohtajat (*Bezirksvorsteher*) ovat nk. sisemmissä kaupunginosissa lautakunnissa luottamustoimessa, joka on vaalikauden mittainen. Ulommissa kaupunginosissa puheenjohtaja on myös virkasuhteessa, ja toimii samalla kaupunginosan hallinnon johtajana. Kaupunginosat huolehtivat joistakin kunnan tehtävistä, esimerkiksi kouluista, puistoista ja kirjastoista⁸.

Kaupunginosatasolla kokoontuvat myös nuorisovaltuustot, joiden jäsenet valitaan vaaleilla, ja turvallisuuslautakunnat, joihin kuuluu edustajia poliisista, kaupunginosalautakunnasta, sosiaalitoimesta, kouluista, paikallisista yhdistyksistä ja yrityksistä sekä kirkosta. Kaupunginosilla on myös omia hallinnollisia tehtäviä⁹.

Kuva 1. Stuttgartin hallinnollinen kaupunginosajako (<http://www.stuttgart.de/stadtbezirke>)

⁷ Walter, M. (2002). Politische Macht und Responsivität in der Großstadt. Eine Studie zur Einstellungskongruenz kommunalpolitische Akteure am Beispiel der Stadt Stuttgart. Universität Stuttgart. s. 192-193.

⁸ http://www.metropolis.org/sites/default/files/metropolitan_regions/117_stuttgart_eng.pdf

⁹ <http://www.stuttgart.de/en/item/show/18555/1>

Metropolihallinto

Region Stuttgart on Stuttgartin alueen poliittinen yhteenliittymä. Alueen asukkaat valitsevat edustajat (80-96 kpl) alueparlamenttiin (*Regionalversammlung*) joka viides vuosi. Siihen kuuluu Stuttgartin kaupungin lisäksi 178 muuta kuntaa, ja alueella on 2,7 miljoonaa asukasta. Region Stuttgart vastaa aluesuunnittelusta, paikallisesta ja alueellisesta joukkoliikenteestä, maisemasuunnittelusta, liiketoiminnan ja matkailun kehittämisestä sekä jätehuollosta¹⁰. Tehtäviä rahoitetaan jäsen-, liikenne-, ja jätemaksuilla, joita kerätään alueen kunnilta, sekä alueellisilla tuilla¹¹.

Kiinnostus kunnallispolitiikkaan

Stuttgartissa on kysytty asukkailta säännöllisin väliajoin heidän yleistä kiinnostustaan kunnallispolitiikkaa kohtaan¹². Kiinnostuneiden osuus laski vuoden 1997 55 prosentista matalimmillaan 46 prosenttiin vuonna 2007. Sitä vastoin viime vuosina äärimmäisen paljon keskustelua ja vastustusta herättänyt Stuttgart 21-projekti (uuden päärautatieaseman rakentaminen¹³) näyttää aktivoineen asukkaita kiinnostumaan uudestaan myös kunnallisesta päätöksenteosta, sillä kiinnostuneiden osuus kohosi 53 prosenttiin vuonna 2011. Kiinnostuneiden osuus oli kasvanut kaikissa ikäryhmissä, mutta eniten kasvua tapahtui nuorien ikäluokkien (18-24 ja 25-34) kohdalla, joissa oli havaittavissa vuonna 2011 17 ja 15 prosenttiyksikön kasvu vuoteen 2007 verrattuna. Kiinnostuneiden osuus nousi myös maahanmuuttajataustaisten stuttgartilaisten keskuudessa.

Liite 1. Stuttgartin kaupungin organisaatiokaavio

(<http://www.stuttgart.de/item/show/305805/1/publ/2875?>)

---

¹⁰ <http://www.region-stuttgart.org/politik-und-verwaltung/>

¹¹ <http://www.region-stuttgart.org/andere-laender/home/politics-administration/finance/?noMobile=%2Fproc%2Fself%2Fenviron>

¹² Haußmann, Michael (2011). Das kommunalpolitische Interesse der jungen Stuttgarter/-innen ist deutlich gestiegen. Statistik- und informationsmanagement, Monatsheft 11/2011. s. 373.

¹³ <http://www.spiegel.de/international/germany/the-world-from-berlin-in-stuttgart-no-compromise-is-possible-a-721802.html>

Allocation of duties and responsibilities and representation of mayor

Mayor Kuhn			First Deputy Mayor (FDM) Föll General deputy of the mayor		General deputies (DM) in case of prevention of mayor and of first deputy mayor:					
Mayor's sphere of competence			Area I	Area II	Area III DM Dr. Schairer (RSO)		Area IV	Area V	Area VI	Area VII
reporting directly to the Mayor	Mayor's Cabinet	Policy and Coordination	General Administration and Hospitals	Economic Affairs, Finance and Public Undertakings	Public Safety and Order	Law	Culture, Education and Sport	Social Welfare, Youth and Public Health	Urban Design and Environment	Engineering
	Andrea Klett-Eininger (director)	Dr. Münter (principal adviser)	DM Wölfle	FDM Föll	DM Dr. Schairer	NN	DM Dr. Eisenmann	DM Fezer	DM Hahn	DM Thürnau
	(L/OB)	(S/OB)	(AK)	(WFB)	(SO)	(R)	(KBS)	(SJG)	(StU)	(T)
14 Internal Audit OB/82 Economic Development OB-ICG Equal Opportuni- ties for Women and Men	L/OB-B Citizens' Ombudsman L/OB-K Communication L/OB-Int External Relations L/OB-PRE Protocol, Functions and Ceremonies	S-Mobil Urban Mobility Policies S-Kind Children's Affairs Commissioner S-IP Integration Policies S-BIP Stuttgart Partner- ship for Education	10 Administrative Services and Human Resources 15 District Boards AK/AM Occupational Medicine AK/DSB Data and IT Secu- rity Commissioner AK/SI Occupational Safety AK/54 Hospital Administration KS Public undertaking Klinikum Stuttgart	20 Treasurer's Office 23 Real Estate and Housing BBS Public undertaking Spas and Swim- ming Pools Stuttgart 29 Jobcentre	12 Statistical Office 32 Public Safety 37 Fire Brigade RSO/KKP Stuttgart Partner- ship for Safety and Security - Community Crime Prevention	30 Legal Affairs 34 Registrar's Office	40 Schools Administration 41 Cultural Affairs 52 Sport and Physical Activity KBS/B.E. Civic Engagement, Volunteerism	50 Social Welfare 51 Youth 53 Public Health ELW Public undertaking Living and Housing Resources for Senior citizens	36 Environmental Protection 61 Urban Planning and Urban Renewal 63 Construction Inspection	62 Surveyor's Office and Land Records 65 Structural Engineering 66 Public Works and Engineering with SES Public Undertaking Drainage Network 67 Parks, Cemeteries and Forestry AWS Public Undertaking Solid Waste Management Services Stuttgart T/V-I Transportation Development Unit